

Преводот на грчкото привативно алфа во старите македонски текстови ^[1]

Наталија Андријевска
Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ - Скопје
natalijaandrijevska@yahoo.com

Клучни зборови: *alpha privativum*, грчко-старословенски паралелизам, калкирање, текстови, одречни префикси (не-, без-)

Трудот претставува анализа на преводот на грчките конструкции со привативен префикс алфа во македонските црковнословенски ракописи настанати во периодот од XII до XVI век. Според жанровската припадност, опфатени се не само библиски текстови (евангелија, апостоли, псалтири и паримејници), туку и небиблиски жанрови (триод, коментар кон псалтирот и дамаскин).

Извршената анализа покажа дека грчките привативни конструкции се предадени на црковнословенски на три начини:

а) најраспространет начин претставува предавањето со негацијата *не* што се јавува како префикс или партикула;

б) во помал обем е застапен преводот со *без* употребен како предлог или префикс;

в) третиот, семантичкиот начин на превод не покажува експлицитно изразување на негацијата, туку е претставен, превенствено, со употреба на збор што означува семантичка спротивност на поимот којшто стои во основата на грчката привативна конструкција.

Присуството на повеќе различни начини на превод на еден ист грчки збор укажува на слободниот однос на словенските преведувачи и продолжувачите на нивното дело кон грчкиот текст.

Зборообразувачката анализа ги опфаќа црковнословенските деривати во коишто на местото на грчкиот привативен префикс стојат неговите словенски соодветства, префиксите *не-* и *без-*. Анализата води кон општ заклучок за способноста на *не-* да се врзува како за именски така и за глаголски основи, за разлика од префиксот *без-* што зема учество, речиси без исклучок, само во образување нови деривати од именски основи.

Во семантички однос двете зборообразувачки морфеме *не-* и *без-* изразуваат одрекување, отсуство, непостоење на она што е именувано со основата или, пак,

лишување од него. Според тоа, образувањето со едниот или со другиот префикс не може да се објасни преку разликата во значењето на тие два префикса. Употребата на префиксите *не-* и *без-* делумно може да зависи од основата: префиксот *не-* би се очекувал при глаголски основи, додека, пак, ако основата претставува конкретна именка, префиксот би бил *без-*.

Белешка:

[1] Н. Андријевска, *Преводот на грчкото привативно алфа во старите македонски текстови*, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Посебни изданија, кн. 37, Скопје 2003, 145 стр.